

گفتاوه با صادرکننده نهفت

حذف سیاست‌های انقباضی اقتصادی
از ضروریات توسعه صادرات غیرنفتی است

شماره:

تسلط بر بسیاری جنبه‌های صادرات غیرنفتی بنا استفاده از تجربیات دست‌اندرکاران این بخش، یک امر ضروری است. صادرات غیرنفتی حیاتی آینده اقتصاد کشور را تضمین می‌کند و برای رشد سریع آن و رهایی از وابستگی اقتصادی ملی از صادرات نفت خام، ضرورت دارد دانسته‌های خویش را درباره راه‌های نفوذ در بازارهای فرامرزی روز به روز افزایش دهیم. بهره‌گیری از تجربیات موفقیت‌آمیز صادرکنندگان کشور (اعم از کالا و خدمات فنی - مهندسی) و بررسی نظرات آنها درباره تکنیک‌های امر صادرات، می‌تواند نه تنها دست‌اندرکاران تجارت خارجی، بلکه مسئولان برنامه‌ریزی و قانون‌گذاران را در ایجاد فضایی مطمئن برای رشد صادرات غیرنفتی یاری دهد.

خبرنگار نشریه «بررسی‌های بازرگانی» این بار با دکتر حسین وکلی مدیرعامل شرکت «شیمپترو» که به عنوان صادرکننده موفق معرفی شده است، به گفت‌وگو نشست. وی که دارای دانشنامه دکترادر مدیریت بازرگانی است، نظرات خود را درباره تکنیک‌های رشد صادرات غیرنفتی و از جمله صدور خدمات فنی - مهندسی بیان کرد.

شرکت «شیمپترو» در انجام خدمات فنی - مهندسی، طراحی مهندسی، ساخت تجهیزات و ماشین آلات و نیز نصب و راه‌اندازی کارخانه‌ها تخصص دارد.

اهم سرمایه‌های سنگین در بخش صنعت در اختیار بدخش دولتی است و شرکت‌های دولتی به‌ویژه در بخش خودروسازی با بازار تب‌آلودی در داخل مواجه هستند و کالای آنان با هر کیفیتی در داخل کشور مصرف می‌شود و خریدار دارد.

تا زمانی که چنین وضعیتی برای تولیدات صنعتی داخل کشور وجود دارد، صاحبان این صنایع رغبتی به ورود به بازارهای خارجی ندارند.

کشاورزی و نظایر آن می‌باشد که باید در ظرفیت‌هایی باشد که قابلیت صادرات داشته باشد.

در شرایط حاضر اگر قرار باشد تولیدکننده داخلی بازار ۶۰ میلیونی در داخل کشور داشته باشد، رغبتی به حضور در بازارهای پرتلاطم خارجی نخواهد داشت.

در حال حاضر در صادرات غیرنفتی ایران به‌ویژه در بخش صنعت رونقی ملاحظه نمی‌شود. علت آن این است که

■ برای رشد صادرات کالاهای غیرنفتی و کاهش اتکای اقتصاد کشور به نفت، چه برنامه‌هایی را ضروری می‌دانید؟

□ اجرای یک مجموعه برنامه در زمینه رشد صادرات غیرنفتی، ضروری است که بخشی از آن به توانایی‌های تولید داخلی که همان تولید ملی است، بازمی‌گردد.

تولید ملی اعم از کالاهای نیمه‌ساخته، مواد اولیه، کالاهای صنعتی،

از سوی دیگر، تأمین سهمیه ارزی شرکت‌های دولتی باعث می‌شود که آنها بدون هیچ‌گونه دغدغه خاطر، تولیدات خود را در داخل به فروش رسانند و مشکل بازار نداشته باشند.

در این زمینه باید اشاره شود که:
۱- تولید باید گسترش یابد تا تولیدکننده داخلی احساس کند تولیدات واحد صنعتی وی عملاً در داخل کشور جذب نمی‌شود و برای دستیابی به فضای

تنفسی جدید باید به خارج از کشور برود و در بازارهای خارجی به رقابت بپردازد. ژاپن با جمعیتی حدود ۱۲۰ میلیون نفر، هم‌اینک برای ۱/۵ میلییارد نفر کالای صنعتی تولید می‌کند.

۲- وجود ظرفیت‌های بالفعل فعال اهمیت زیادی دارد و واحدهای تولیدی باید به ظرفیت‌های کامل و بالا برسند و برای دستیابی به این ظرفیت‌ها باید در وجوه مختلف بسترسازی شود. این وجوه شامل تسهیلات ریالی، مالی، بانکی و دیگر تسهیلات است تا تولیدکننده به گردش کار رغبتی داشته باشد.

۳- سیاست‌های انقباضی اقتصادی باید حذف شود و به سوی سیاست‌های انبساطی حرکت کرد.

اشاره به این نکته ضروری است که در کشورهای جنوب شرقی آسیا، برای رهایی از بحران به مردم وام‌های ارزان و بلندمدت پرداخت می‌شود تا بتوانند قدرت خرید خود را بالا ببرند و تولیدات داخلی را جذب نمایند.

این امر تبعاتی چون افزایش اشتغال و حل بسیاری از معضلات اجتماعی را

دربر دارد.

در این زمینه ایجاد تسهیلات فراوان برای مصرف‌کنندگان داخلی اهمیت زیادی دارد، زیرا به چرخش تولید با کیفیت خوب منجر می‌شود.

○ برای رشد صادرات غیرنفتی، ضرورت دارد که تولید ملی در مد قابلیت صادرات باشد، از تمرکز سرمایه‌های سنگین بخش صنعت در اختیار شرکت‌های دولتی پرهیز شود، تولیدکننده احساس کند که باید تولیداتش را در بازارهای بین‌المللی عرضه کند و در این زمینه الزام و اجبار به وجود آید و از سیاست‌های انقباضی به شدت پرهیز شود.

۶- فرار از سیستم چندنرخه ارزی، مادامی که چند نرخ ارز در بازار وجود دارد، چند نوع بازار نیز برای کالاها وجود خواهد داشت و در این شرایط نمی‌توان روند روشن و درستی برای صادرات به وجود

آورد و سیاست رشد صادرات را استوار نمود. حذف نظام چندنرخه ارزی نیاز به یک شهادت اقتصادی دارد که متأسفانه در سال‌های اخیر تحصیل نشده

است. البته در سال‌های ۷۱ و ۷۲ سیستم بدون انتقال ارز به وجود آمد که حاصل آن متعادل شدن عرضه و تقاضای ارز در بازار بود.

آمار نشان می‌دهد ایرانیان صاحب سرمایه در خارج از کشور حدود ۳۰ میلییارد دلار ارز در اختیار دارند که می‌تواند وارد چرخه اقتصاد کشور شود و نیازی به استقراض از خارج با بهره‌های سنگین نباشد. چنانچه سیستم بدون انتقال ارز آزاد شود، امکان دارد چند ماهی تورم در اثر افزایش نرخ ارز نسبت به ریال پدید آید، اما عرضه ارز به قدری زیاد خواهد شد که ثبات در بهای آن را فراهم خواهد کرد.

۷- بهبود روابط بین‌المللی که توسعه روابط اقتصادی بین‌المللی را برای ایران دربردارد.

■ مشکلات مبتلابه توسعه صادرات غیرنفتی را ذکر فرمایید.

□ ۱- وابستگی اقتصاد کشور به صادرات نفت. در اثر توسعه صادرات غیرنفتی و اتکا به توان عظیم کشور در این بخش، وابستگی یادشده برطرف خواهد شد.

۴- استمرار در امر تبلیغات و بازاریابی برای کالاهای صادراتی، از ضروریات توسعه صادرات غیرنفتی است.

۵- بی‌ثباتی مقررات و قوانین به‌ویژه در زمینه‌های پولی و ارزی باید از بین برود.

تا زمانی که مجموعه مقررات گمرکی (واردات و صادرات)، ارزی، پولی و مقرراتی که دارای جنبه‌های کیفی (تعزیرات) برخلاف روند آزادسازی صادرات غیرنفتی باشد، توسعه صادرات به وقوع نمی‌پیوندد.

چنانچه قوانین و مقررات و به‌ویژه موضوع تجارت آزاد یعنی صادرات، تولید و ورود به بازارهای خارجی و نیز واردات تا حدودی آزادسازی شود، صادرات غیرنفتی رونق می‌گیرد و وحشت از تورم باید از بین برود، زیرا به هیچ‌وجه اتفاق نمی‌افتد.

کنترل‌های ارزی متأسفانه قاچاق کالا را به دنبال دارد. برعکس آزادسازی در مسایل ارزی با ینش صحیح و منطقی نسبت به مقررات، تثبیت واقعی مقررات، جهش صادرات غیرنفتی را به دنبال دارد.

کرد که بی‌تیجه بوده و به اهداف صادراتی خود در این بازارها نتوانست دست یابد. زیرا در زمینه صادرات تخصص و تشکیلات لازم را نداد، در حالی که تخصص لازم را در زمینه تولید دارد.

۵- تزریق منابع مالی بین‌المللی به اقتصاد کشور

ضروری است. این منابع باید به صورت معقول و در یک بازار عادلانه و با نرخ‌هایی که برای تمامی کشورها عمل می‌کنند، به اقتصاد ایران تزریق شود.

اقتصاد ایران نمی‌تواند از درون خود آنقدر تغذیه کند که دچار فوسدگی شود. متأسفانه بودجه سال ۷۸ دنبال این سیاست است که فقط از مردم به صورت مالیات و عوارض اخذ درآمد کند، در صورتی که مردم دارای توان محدودی هستند.

تولیدکنندگان هنگامی که مشاهده کنند تمامی درآمدها را باید به دولت اختصاص دهند، ناچار واحد تولیدی خود را تعطیل می‌کنند. بودجه سال ۷۸ یک بودجه یک‌طرفه و براساس فشار بر مردم تنظیم شده است و در جهت تشویق مردم به کسب درآمد نیست.

■ آیا عملکرد صادراتی سال ۷۷ با وجود تنگنای ذکر شده، بهتر از سال ۷۶ است یا خیر؟

□ آمار نشان می‌دهد مقدار کالاهای صادراتی از نظر وزن افزایش داشته، ولی از نظر درآمدهای ارزی با کاهش مواجه بوده است. علت آن غیرواقعی بودن نرخ کالاهای صادراتی است، اما این قیمت‌ها در حال واقعی شدن است. با وضعیت کنونی اقتصاد جهان که نیمی از کره زمین دچار بحران اقتصادی است، قدرت خرید مصرف‌کننده کاهش، اما عرضه کالا

صادرات کالای خود باشد. زیرا تخصص یک تولیدکننده فقط تولید کالایی است که در بازارهای داخلی و خارجی جذب

○ تا زمانی که مجموعه مقررات گمرکی، تجارت، ارزی و پولی و مقرراتی که جنبه کیفی دارد استمرار یابد، توسعه صادرات غیرنفتی محقق نخواهد شد. آزادسازی مقررات برای ورود به بازارهای خارجی ضرورت دارد و ترس از تورم بی‌معناست.

شود، نه اینکه افکار وی به سوی بازارهای بین‌المللی معطوف شود.

صدر کالاهای غیرنفتی را باید سازمان‌های تخصصی با سرمایه‌های کلان انجام دهند. این سازمان و تشکیلات باید غیردولتی باشد، چون افکار این تشکیلات باید بر محورهای سود، جذب بازار و انگیزه‌های تأمین درآمد بدون محدودیت قوانین و مقررات مالیاتی و... متمرکز باشد.

این سازمان‌ها و تشکیلات باید در کشورهایی که قدرت جذب کالاهای ایرانی را دارند، دفاتر مجهز تأسیس کنند و به امر بازاریابی بپردازند.

امروزه ۹۵ درصد تولید ژاپن توسط ۱۰ شرکت عظیم به فروش می‌رسد. چنانچه چنین سازمان‌ها و تشکیلاتی ایجاد شود، تولیدکننده از مشکلات فروش و بازاریابی کالا فارغ می‌شود و فقط به کیفیت و کمیت کالای تولیدی خود می‌اندیشد.

بازار کالاهای کشاورزی و صنعتی ایران در آسیای میانه به دلیل آنکه تولیدکننده بدون هیچ نظارتی به صادرات مبادرت ورزید، از دست رفت. ایجاد سازمان‌های صادرکننده از جمله الزامات توسعه صادرات غیرنفتی است. شرکت شیمپترو در ظرف سال ۱۳۷۶ حدود ۳۰۰ میلیون ریال هزینه بازاریابی در کشورهای لبنان، اردن و پاکستان پرداخت

۲- عدم بازگشت ارز حاصل از سرمایه‌گذاری صنعتی از آغاز انقلاب اسلامی تاکنون.

آمار نشان می‌دهد در بیست سال اخیر حدود ۲۰۰ میلیارد دلار در صنعت کشور سرمایه‌گذاری شده است که اگر سالانه ۱۰ درصد آن بازگردد، صنعت

ایران باید ۲۰ میلیارد دلار در سال ارزآوری داشته باشد. اما این رقم به زحمت به ۷۰۰ تا ۸۰۰ میلیون دلار می‌رسد.

دلیل این امر صدور موافقت‌های اصولی بی‌جهت و سرمایه‌گذاری‌های بی‌هدف در صنعت بوده است که شاخص و مسیر صحیحی نداشته‌اند. اینک که کشور به سوی تدوین سومین برنامه توسعه اقتصادی پیش می‌رود، هنوز مشخص نیست که آیا ایران به سوی یک کشور صنعتی، کشاورزی و یا خدماتی به پیش می‌رود. این امر باید در برنامه سوم حتماً مشخص شود.

۳- نبود اجبار برای تولیدکنندگان اعم از صنعتی و غیرصنعتی برای ورود به بازارهای خارجی و اتکاء به بازارهای داخلی.

برای تمام واحدهای تولیدی باید نوعی اجبار به وجود آید تا موظف به ورود به بازارهای بین‌المللی باشند.

۴- صادرات از سوی تولیدکنندگان نیز از اهم مشکلاتی است که بر سر راه گسترش صادرات غیرنفتی قرار دارد. واحدهای تولیدی با تأسیس یک واحد بازرگانی به امر صادرات مبادرت می‌ورزند که این امر غلط است. تولیدکننده باید تمامی تلاش خود را بر تولید کالا در حد کافی و با کیفیت استاندارد متمرکز سازد و نباید دنبال

افزایش یافته است. در نتیجه مردم ارزان‌ترین و باکیفیت‌ترین کالا را خریداری می‌کنند. صادرکنندگان ایرانی نیز به ناچار قیمت کالاهای خود را کاهش داده‌اند. در همین حال قیمت اکثر کالاهای صادراتی ایران در بازارهای جهانی کاهش یافته است که مس و فولاد از آن جمله‌اند. در زمینه فروش نیز رقبای زیادی پیدا شده‌اند و صادرکنندگان ناچار شده‌اند قیمت‌ها را بشکنند.

این موارد باعث ارزان‌فروشی شده و در نتیجه میزان ارز حاصل از صادرات در سال جاری نسبت به سال ۱۳۷۶ کاهش یافته است.

■ شرکت شیم پترو در چه رشته‌ای فعالیت دارد و وضعیت صادرات آن در سال ۱۳۷۷ چگونه بوده است؟

۱۱ شرکت شیم پترو در زمینه صدور خدمات فنی - مهندسی و نیز صدور کالا فعالیت دارد.

این شرکت در واقع اجرای پروژه‌ها عرضه می‌کند و در آخرین پروژه خود که از سال ۷۷ در دست دارد و هنوز نیز درگیر آن است، احداث یک کارخانه در جمهوری عربی یمن است که این واحد صنعتی دارای حجم عظیمی از ماشین‌آلات ساخت ایران است و بخش خدمات مهندسی آن نیز توسط شیم پترو انجام می‌شود.

این شرکت بخشی از دانش فنی را نیز در این پروژه انتقال می‌دهد و عملاً آن را به صورت یک پروژه «کلیدگردان» انجام داده است.

این پروژه در زمینه ساخت سیلندر گاز ۱۱ کیلویی است. این شرکت در جمهوری عربی یمن طرح دیگری را نیز اجرا کرده است. در آسیای میانه نیز به فعالیت پرداخته است.

هم اینک در چند پروژه به‌طور

مناقشه مشترک یا مستقل در خارج از کشور شرکت کرده که هنوز نتیجه آن معلوم نیست. این شرکت ۱۱ کارخانه تولیدی تحت پوشش در داخل کشور دارد که در زمینه ماشین‌سازی و ساخت تجهیزات فعال می‌باشند.

■ درآمد این شرکت در بخش صادرات چقدر است؟

□ پروژه یمن نخستین پروژه ایرانی است که به صورت «کلیدگردان» انجام

○ صدور کالاهای غیرنفتی باید توسط سازمان‌های تخصصی با سرمایه‌های کلان انجام شود و تولیدکننده فقط بر ارتقاء کمی و کیفی تولیدات خود متمرکز باشد.

سعودی که شرکت در آنها دفتر دارد و در حال بازاریابی می‌باشد.

در کشورهای آفریقایی از جمله کنیا، گینه کوناکری، مصر و در آسیای میانه و قفقاز از جمله ترکمنستان، آذربایجان و ارمنستان شرکت فعالیت‌های مطالعاتی بازاریابی انجام داده، اما برخی از آنها هنوز به نتیجه قطعی نرسیده است. در لیبی برای احداث و نصب تجهیزات صنعتی یک سری گفت‌وگوها انجام شده است.

در آسیای میانه از جمله آذربایجان و ترکمنستان مطالعاتی انجام

شده است. در ارمنستان در یکی از کارخانه‌های آلومینیوم نیز فعالیت صورت گرفته است.

■ از دولت برای تحرک بخشیدن به صادرات غیرنفتی چه انتظاراتی دارید؟

۱-۱- روان‌سازی مقررات و حل موانع مقررات عمومی صادرات، البته اداره کل توسعه صادرات وزارت صنایع همکاری‌های مثبتی با صادرکنندگان دارد.

۲- تأمین و پرداخت سهمیه‌های ارزی مقرر، زیرا تأمین نشدن این سهمیه‌ها، شرکت‌های صادراتی - خدماتی صنعتی را با زیان‌های هنگفتی مواجه می‌سازد و شرکت شیم پترو نیز از این قاعده مستثنی نیست.

این شرکت فقط صادرکننده نیست، بلکه واردکننده مواد اولیه برای ساخت کارخانه‌ها نیز می‌باشد. اگر قرار باشد مشکلات سال ۷۷ در سال ۷۸ نیز ادامه یابد به‌طور کلی فلج خواهد شد.

می‌شود. مبلغ این قرارداد نیز قابل توجه است.

در این پروژه حدود ۷ میلیون دلار کالا صادر می‌شود، ولی ارزش کل قرارداد ۱۲ تا ۱۳ میلیون دلار است. در سال ۷۷ شرکت شیم پترو حدود ۲ میلیون و ۷۰۰ هزار دلار درآمد صادراتی داشته است.

■ علت موفقیت شما و کسب مقام صادرکننده نمونه از سوی وزارت بازرگانی چه بوده است؟

۱۱ در بررسی‌های مرکز توسعه صادرات ایران پروژه یمن به‌عنوان نخستین پروژه صنعتی ایران که در خارج از کشور به‌طور کامل از «خاک» تا «راه‌اندازی» انجام می‌شود، شناخته شد.

نحوه اجرای پروژه یمن مانند اقدامات شرکت‌های آلمانی یا ایتالیایی است که در یک کشور خارجی انجام می‌دهند. ماشین‌آلات این کارخانه نیز صدرصد ایرانی است. به همین جهت به عنوان صادرکننده نمونه معرفی شدیم.

■ بازار شرکت شیم پترو چه کشورهایی است؟

□ حوزه دریای سوخ و حاشیه خلیج فارس مانند عمان، یمن، عربستان